

О.В. Горох, канд. екон. наук, доц. (ДБТУ, Харків)

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ І СВІТУ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

На сьогодні Україна та світ переживають глибоку економічну кризу, що є наслідком прямої військової агресії російської федерації проти України. Розриви логістичних ланцюгів постачання, зупинка та знищення ряду нафтопереробних підприємств, сонячних електростанцій, масова втрата робочих місць, шалена міграція громадян України за кордон, недоотримання необхідної річної кількості об'ємів природного газу поставили під загрозу глобальну продовольчу безпеку. Найбільшого ризику зараз наражаються найбільш вразливі, соціально та економічно вразливі жителі як України, так і планети. Криза також зачепила майже всі європейські країни. Тому, щоб не допустити потрапляння в злидні цілих регіонів країн, необхідно усіма силами забезпечити глобальну співпрацю для зміцнення продовольчої безпеки.

На сьогодні Україна є потужним виробником і експортером зернової продукції у світі. За останні роки її потенціал значно підвищився. Так, у 2021 р. виробництво зернових і зернобобових зросло у 3,5 разів проти 2000 р. і становило 84,6 млн т. Це досить високий показник і водночас серйозна заявка на міжнародному продовольчому ринку [1].

За кордон, в основному, Україна експортує зернові та олійні культури. Україна з виробництва зерна пшениці, кукурудзи та насіння соняшнику входить в топ-10 країн-виробників світу [2]. Якщо розглядати п'ятірку лідерів з даних видів продукції, то такі країни як Китай, Індія, Бразилія, Аргентина та Україна знаходяться у даній п'ятірці.

До ТОП-5 країн, які найбільше імпортували українську сільськогосподарську продукцію за попередні роки, увійшли Китай (10,2 %), Єгипет (10,1 %), Іспанія і Нідерланди (по 8,0 %), Туреччина (6,6 %) [3].

Якщо розглядати країни ЄС, то Україна залишається в п'ятірці найбільших експортерів сільськогосподарської продукції до ЄС. До топ-напрямків агропромислового імпорту до ЄС за 2021 рік входять Бразилія, Сполучені Штати, Велика Британія, Україна і Китай. На ці країни припадає 34 % від загального обсягу такого імпорту [4].

У ході дослідження було встановлено, що станом на 15 червня 2022 р. було експортовано 47,71 млн т зернових, що на 4,5 млн. т або на 10,4 % перевищує результати аналогічного періоду у 2020/21 МР. Здавалося б що все добре, навіть незважаючи на війну, експорт зерна з України не припинився, а навіть збільшився. Але лівова частка експорту припадає на другу половину 2021 р. – 42,6 млн т зернових. З початку 2022 р. вдалося експортувати 5,11 млн т, що свідчить про зростання продовольчої кризи в тих країнах, які потребують нашої продукції.

Дані показники експорту продукції за даний період свідчать, що Україна не виконує плановий графік експорту зерна в умовах війни. Причин дуже багато, серед яких розриви логістичних ланцюгів постачання, знищення ряду нафтопереробних підприємств у весняні місяці, істотне підвищення цін на пальне, відмова перевізників на перевезення продукції з особливо небезпечних територій, блокування суден у портових містах України росією та ряд інших причин. Починаючи з липня місяця експорт продукції дещо змінився у кращу сторону, але цього не достатньо для забезпечення виконання плану до кінця маркетингового року.

Для налагодження логістичних зв'язків з тими країнами Європи та світу, які потребують нашої продукції, зокрема сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки, ми пропонуємо у західних частинах України розширити будівництво так званих «сухих портів», які дадуть змогу значно скоротити час експортування.

Сухий порт або логістичний хаб – це мультимодальний логістичний центр із розвинутою інфраструктурою, яка дозволяє власнику вантажу користуватися всіма перевагами морського порту на суші [5]. На базі одного такого логістичного центру вантажовласник може отримати цілий комплекс послуг з обробки вантажу, включаючи:

- обробку та зберігання вантажів;
- стафірування та розстафірування вантажів у контейнери;
- обробку та зберігання навалювальних вантажів;
- митне оформлення, огляд, упакування, маркування;
- ремонт контейнерного обладнання та транспорту;
- транспортно-експедиційні послуги;
- банківські, страхові, фінансові послуги;
- бронювання транспорту, брокерські послуги;
- перевантаження вантажу на інші види транспорту та навіть доставку вантажу до кінцевого пункту призначення [5].

Як бачимо, однією із функцій сухого порту є приймання

вантажів на зберігання і надання послуг з митного оформлення товарів. Це, звісно, потребує розробку різних програм фінансування, зокрема державної підтримки із залученням іноземного капіталу від країн-партнерів ЄС і світу. Ми пропонуємо також ввести деякі зміни у механізм функціонування сухого порту для скорочення економічних витрат та часу. А саме, максимально виключити із механізму ланцюгового процесу перевалочну базу зберігання, а відразу перезавантажувати продукцію з потягу української залізниці на потяг колій європейської залізниці, при цьому значно спростити митне оформлення, огляд, упакування та маркування шляхом запровадження електронних карт про дані вантажу, які діють на території країн ЄС.

Також за результатами дослідження станом на вересень 2022 р. було встановлено, що Україна спроможна забезпечити населення на 2022 та 2023 рр. майже всіма видами сільськогосподарської продукції та продуктами їх переробки. Звісно свої корективи можуть внести подальші дії військової агресії з боку російської федерації.

Також було встановлено, що залишається значна кількість сільськогосподарської продукції, яка потребує реалізації. Ми пропонуємо розробити відповідні державні програми для створення таких переробних підприємств, які переробляти б дану продукцію на готовий продукт, який би був купівельно привабливим та рентабельним для реалізації як всередині України, так і за кордоном.

Інформаційні джерела:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 20.09.2022).
2. LATIFUNDIST.COM. Головний сайт про агробізнес, 2022. URL: <https://latifundist.com/rating/top-10-krayin-virobnikiv-pshenitsi-v-2021-22-mr> (дата звернення 20.09.2022)
3. Україна збільшила експорт сільськогосподарської продукції на 14 %. Економічна правда. 2020. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/02/20/657297/> (дата звернення 21.09.2022)
4. Україна залишається в п'ятірці найбільших експортерів сільськогосподарської продукції до ЄС. УКРІНФОРМ. Мультимедійна платформа іномовлення України. 2021. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3286008-ukraina-zalisaetsa-v-patirci-najbilsih-eksporteriv-silskogospodarskoi-produkcii-do-es.html> (дата звернення 23.09.2022)
5. Сухий порт. Особливості та організація роботи. АПК-Інформ: №7 (85). 2022. URL: <https://www.apk-inform.com/uk/exclusive/topic/1521245> (дата звернення 22.10.2022)